

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Sebestyén Károly

Cím:

Ágai Adolf doktor

Forrás:

Budapesti Hírlap.

Bp.

1916. IX. 22

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Ágai Adolf

Idő

"1916"

Ágai Adolf doktor.

— 1836—1916. —

Irtá Sebestyén Károly.

Milyen könnyű ma meghalni, viruló ifjaknak, ép, izmos férfiaknak, a kik merész tekintettel vehették szemüket kurta multjokról a hosszúnak, gazdagnak ígérkező jövőre! S milyen nehezen hal meg a vén ember, a kiből azért pislog az élet mécsse hamvahodó világgal, hogy szenvedjen, hogy gyötrődjék, hogy hívja, idézze, kívánja a késlekedő Halált. Ágai Adolf a nyolcvan és a nyolcvanegy esztendő között lebegett, mint élő halott. És hetekbe, nagyon keserves, hosszú hetekbe került, a míg végre megadta magát. Szemevilága elborult, minden szerve sorra fölmondta a szolgálatot, csak öntudata maradt tisztán, hogy érezze az elmulás minden pokoli kinját, az izenként meghalás dermedt fájdalomát. A sors kegyesebb lehetett volna a fáradt vándorhoz, a ki annyit tett, irt, dolgozott, lelkesedett, lelkesített, gonyolódott, kacagott, szeretett és a ki megbujva a szatirikus torz álarcja mögött, alapjában mindig nagyon boldogtalan volt.

E megemlékezés fölé Ágai Adolf nevéhez odairtam a *doktor* címet. Világért sem az irodalomtörténeti pontosság kedvéért. Az első pillanatban, mikor a gyász híre megkapja lelkünket, mikor a személy szerint ismert, becsült és szeretett jóakaró és pártfogó kinhalála könyvet facsar ki szemünkből, *et mentem mortalia tangunt* és elménken urrá válik a mulandóság gondolata: ki követelhetne tőlünk filológus szaba-

tosságot? A doktort odairtam, mert Ágai jellemének uralkodó vonásai közé tartozott, hogy doktor volt. A latin diploma megadja minden fölavatottnak a *vir illustrissimus et doctissimus* jelzőjének tisztességét, a nélkül, hogy erre a tisztességre minden doktor rászolgálna. Ágai *vir doctus* volt, tanult férfiú, a ki a bécsi egyetemtől legnagyobb virágzásának szinte heróikus korszakában kapta meg az orvosi oklevelet. Igaz, nem sokat élt vele, de büszke volt rá. Nem szerette, ha szerkesztő urnak szólították, a doktor címre szívesebben hallgatott.

És mikor már régesrég átadta magát az íróművészet *áfium*-ának, a mikor már csak író volt, jól elfoglalt lapszerkesztő, publicista, szatirikus, tárcairó: akkor is föl-fölcsendültek benne a bécsi emlékek. Följárt hozzá kísérteni a boncolóterem, az operációs asztal boszorkányos műszerszámaival, a patológiai anatómia sok színes mappája, sok mikroszkópikus készítménye, a nagy Galénusz egész királyi művészete. Büszke volt rá, hogy szakértőül szól hozzá a belső betegségek kérdéseire, a természettudomány új vitáihoz, a fejlődő, forrongó világ legizgatóbb, legmodernebb problémáihoz.

Pedig a büszkeségre nem ez volt az igazi oka. Hanem érdekes, bonyolult, sokágu írói talentuma, a mely egyfomán jeles műveket alkotott az elbeszélésben, az utleírásban, a könyved, kedves és behizelgő ismeretterjesztésben, az anekdotázásban, a mult és a közelmult emlékeinek plasztikus megelevenítésében, a politikai és társadalmi szatírában. Nagy kort ért, nagy események tanuja volt, élénk memóriájába

pontos és megbízható képek vésődtek be a negyvennyolc véres és lélekemelő küzdelmeiről, a melyeket az abonyi orvos fia a koraérett gyerek bámulatos éleslátásával figyelt és jegyezett meg; az abszolutizmus sötét éveiről, a melyek ifjúvá látták serdülni és tanui voltak első irodalmi kísérleteinek; Pestnek Budapestté fejlődéséről és szépüléséről, a melynek nem volt és nem lesz nála hivebb, rajongóbb és hitesebb krónikása.

És a mit irt, lett légyen az bármi fajú írásmű, azt mind bearanyozta kettős virtusa: az egyik stílusának gyökeres magyarsága, fordulatossága, gazdag ötletessége, pazar színező képessége; a másik jóleső, derűs, inkább a mosolyra, mint a könyezésre hajló humora.

Humorista volt, mert Istentől a jó kedvet kapta ajándékkul, mert nagyon szerette a kicsinyeket és módjával kultiválta a nagyokat, mert volt szeme, hogy meglássa a gyarlóságot, a félzségséget, a kiütözö hiúságot az ugynevezett közéleti kiválóságokban. Humorista volt, de nem igazi, vérbeli szatirikus. Az igaziak, a vérbeliek mind Juvenálisz mester tanítványai, a ki azt vallotta, hogy a méltatlankodás teremti benne a verset. Ágai nem méltatlankodott, nem haragudott, nem volt megsebezve, tehát megtorlásul szatírájával másokat sem sebzett meg.

És mégis, ártalmatlan megjegyzései mennyi ellenséget szereztek neki! Mennyi keserűségben, bánatomban volt része a *Borsszem Jankó* egy-egy csipősebb tréfája miatt, a melynek megannviszor nem is ő volt a szerzője!

Hányan fölszisszentek oktalanul és igazságtalanul, mert gyengéd féltéssel őrzött hiúságon sebet ütött a vicclapl! Ilyenkor Ágai minden kívülről támadó akcióra a harag nélküli fájdalomnak, a keserűség nélküli szomorúságnak reakciójával felelt. És legottan elmenekült a felnőtt gyermekek torz és visszás világából az igazi gyermekek közé, Csicseri Bors felöltötte Forgó bácsi alakját, és elkezdett mesélni az apróságnak. Oly édesdeden, oly okosan, oly jószágosan, annyi szeretettel, hogy a gyermekhad ezrével sereglett köréje és ő vitte valamennyit, mint a hamelni patkányfogó a képzelet, az álmok, a tündérmesék légies országába. Pedagógus volt. Kitünő tapintattal találta el azt a nyelvet, a melyen a gyermekkel beszélni kell, hogy el ne fáradjon nehézségétől, de el se kedvetlenedjék szándékos selypítésétől, nyálkás gyerekeskedésétől. A gyermek megértésének, vezetésének, értelmes olvasztatásának nagy művét Ágai és a Kis Lap kezdette meg.

Az irodalomtörténeti könyvek Ágai Adolfot főképpen tárcacikkeiért méltatják és ezáltal nem is tévednek. A műfajt nem ő teremtette, nem is ő honosította meg, de mindenesetre ő tette leginkább népszerűvé. A tárcá addig él, a míg az ujságszám, a melyben megjelent, tehát egy napig. Az Ágai tárcáiban maradandó értékek vannak. És azért gyűjteményük (*Por és hamu, Utazás Pestről Budápestre*) irodalmi hívatást teljesített, a mikor kiragadta őket a feledésből, a muzeumi hirlapkönyvtárból a halhatatlanság számára.

Halhatatlanság? Talán nagyon is hangos szó, mikor a most elköltözőttről, a hosszú élete végén máris félig elfeledettről van szó? Azt hisszük, nem az. Ágai nem fogják eltemetni műveivel együtt. Lesznek alakok, a melyek az ő teremtményei s a melyek tovább élnek köztudatunkban. Lesznek novellái, — a legszebb az öreg pincérről szól, a ki viszontlátja ifjúkori ideálját — a melyeket mindig meghatottsággal fogunk újra elolvasni. És vannak személyes hívei, barátai, tanítványai, a kik a hála, hűség és emlékezet hármas mécsét fogják örökké égetni lelkükben Ágai Adolf doktorért.

Mert jó ember volt, szives és szeretetreméltó, lebilincselőn kedves a férfiakhoz, gyöngéd és lovagias a nőkhez. Mikor már nagyon megöregedett, mikor már alig látott, akkor is megőrizte ritka tiszteletreméltó természetét, a mely soha nem engedte meg neki, hogy akár gyarló gyámoltalanságával, akár durcás zsörtölődésével terhére essék másoknak.

S mikor a vénség erősebb lett nálánál, akkor elvonult előlünk meghalni. Szerettei ápolták, virrasztották, de a sir felé zarándoklót nem tudták esésében föltartóztatni. Most zokogva állják körül nagy halottjuk kihült tetemét.

De a halott nekünk is halottunk, az egész művelt Magyarországa. És azért koporsójára megilletődve, könyes szemmel tesszük le ezt a hevenyén tépelt babérágat.

ztályozás

Székesi városi házinymond